

OKTOBER
2024

HANDREIKING COMPETENTIE- PROFIEL VAN DE DIGITAAL VAARDIGE MBO-DOCENT

HANDREIKING COMPETENTIEPROFIEL VAN DE DIGITAAL VAARDIGE MBO-DOCENT

Door de digitalisering van de samenleving speelt ict een steeds grotere rol in het onderwijs. Voor het mbo betekent dit dat zowel docenten als studenten hun digitale vaardigheden voortdurend moeten ontwikkelen. Deze handreiking bevat praktische opdrachten waarmee je als mbo-instelling een eigen competentieprofiel kunt maken aan de hand van [de acht competenties voor leren en lesgeven met ict van iXperium](#). De acht competenties van het iXperium zijn:

1. Instrumentele vaardigheden
2. Informatievaardigheden
3. Mediavaardigheden
4. Opleiden tot ict-geletterde leerlingen
5. Pedagogisch-didactisch gebruik van ict
6. Ontwerpen van ict-rijke leerarrangementen
7. Evalueren van ict-rijke leerprocessen
8. Competenties om te leren en innoveren met ict

Zo'n eigen competentieprofiel draagt bij aan de concrete invulling van het professionaliseringsbeleid en aan de verbinding tussen digitalisering en de onderwijsvisie. Ook kunnen managers het competentieprofiel gebruiken als instrument om op te sturen.

In deze handreiking komen drie verschillende rollen aan bod: de startbekwame docent, de vakbekwame docent en de expertdocent. Elke rol vraagt andere vaardigheden, ook op het gebied van ict.

Voor de opdracht is het van belang een multidisciplinaire groep samen te stellen binnen de organisatie. Dit zorgt er voor dat je inzicht krijgt in de specifieke behoeften van de organisatie en de docenten en zo bijdragen aan het versterken van de digitale competenties van hun teams.

OPDRACHTEN VOOR HET OPSTELLEN VAN EEN COMPETENTIEPROFIEL VOOR LEREN EN LESGEVEN MET ICT

Duur: 3 uur

Aantal deelnemers: 10-15 personen (bij voorkeur een multidisciplinair team zoals een mix van docenten, hr-medewerkers, managers/leidinggevende, beleidsadviseurs). Deelnemers verdelen in groepen van 4-6 personen.

Benodigheden

Bij voorkeur het format voor opdracht 2 en 3 printen op A3-formaat.

Opdracht 1 (45 minuten)

Laat elke groep brainstormen over hoe de acht competenties al dan niet worden toegepast binnen hun eigen vakgebied of afdeling. Wat gaat goed, waar liggen kansen en wat zijn de obstakels? De deelnemers schrijven hun ideeën op post-its en plakken deze op een groot vel papier dat op de muur of op een flip-over hangt.

Opdracht 2 (60 minuten)

De groepen gaan zich verdiepen in de acht competenties zoals onder opdracht 4 staan omschreven. Ze krijgen een vel papier met daarop drie kolommen: Startbekwaam, Vakbekwaam en Expert. Ook krijgen ze een stapel met uitwerkingen van de acht competenties. Per competentie geven ze aan of ze deze bij de startbekwame docent, vakbekwame docent of expertdocent vinden passen. Na 60 minuten volgt er een plenaire terugkoppeling.

Opdracht 3 (45 minuten)

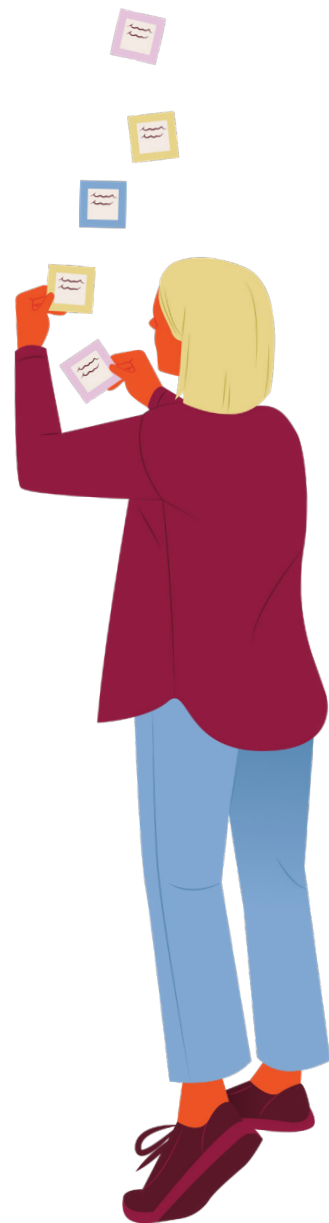
Deze opdracht is bedoeld om tot consensus te komen. Leg de verschillende vellen papier op tafel. Pak een nieuw, leeg vel papier en laat de deelnemers samen de verschillende competenties in de drie kolommen plaatsen.

Opdracht 4 (30 minuten)

Werk samen een actieplan uit voor de implementatie van het competentieprofiel

- Welke acties zijn nodig?
- Welke middelen en ondersteuning zijn vereist?
- Wie is verantwoordelijk voor wat?
- Wat is de tijdslijn?

Na deze opdrachten heb je een concreet plan om de competenties te vertalen naar de eigen onderwijspraktijk. Om te zorgen dat dit plan binnen de instelling verspreid en gedragen wordt, zijn vervolgacties en afspraken nodig. In dit proces kan MBO Digitaal een faciliterende rol spelen. MBO Digitaal heeft immers geen belangen binnen de instelling en kan dus een onafhankelijke gespreksleider zijn.

DE ACHT COMPETENTIES MET GEDRAGSINDICATOREN:

1 Instrumentele vaardigheden

- De docent begrijpt welke ict-faciliteiten hij tot zijn beschikking heeft in een specifieke context en wat de consequenties daarvan zijn voor het ict-gebruik.
- De docent kan omgaan met binnen educatieve mediaomgevingen waarin apparaten, content en toepassingen op meerdere manieren met elkaar verbonden zijn of kunnen worden (zoals smartphones, tablets en sociale media).
- De docent kan nieuwe ict-toepassingen selecteren en zich snel eigen maken. Ook volgt hij technologische ontwikkelingen actief.
- De docent is een actief gebruiker van diverse nieuwe media en communiceert op professioneel vlak via diverse applicaties en online sociale netwerken.
- De docent creëert kwalitatief goede content met media (video, foto's, afbeeldingen, podcast) en integreert verschillende mediabronnen en technologieën.
- Computational thinking is onderdeel van het repertoire van probleemoplossende strategieën van de docent. Hij zet ict enerzijds in om problemen te analyseren en anderzijds als (deel)oplossing in vraagstukken.

2 Informatievaardigheden

- De docent is in staat online effectief informatie te zoeken en te vinden, de betrouwbaarheid van deze informatie te beoordelen, diverse online informatiebronnen te benutten, informatie van diverse bronnen met elkaar te vergelijken en de gevonden informatie te synthetiseren.

3 Mediavaardigheden

- De docent is zich bewust van medialisering van de samenleving: hij begrijpt hoe media gemaakt worden en ziet hoe media de werkelijkheid kleuren.
- De docent is zich bewust van de mogelijkheden en risico's op sociale media, en gaat hier actief en kritisch mee om voor

zijn eigen professionalisering.

- De docent kan sites beoordelen op betrouwbaarheid en authenticiteit en is op de hoogte van de AVG.

4 Opleiden tot ict-geletterde studenten

- De docent maakt studenten bewust van de mogelijkheden en risico's van ict-toepassingen, internet en sociale media.
- De docent begeleidt de student bij het opdoen van kennis en vaardigheden om op een weloverwogen manier gebruik te maken van ict-toepassingen, internet en sociale media ten behoeve van het leren en ontwikkelen, werken en beroep en leven en burgerschap.

5 Pedagogisch en didactisch gebruik van ict

- De docent maakt in onderwijssituaties weloverwogen gebruik van ict gekoppeld aan pedagogische en didactische doelen, de inhoud, de beroepscontext en de eigen visie. Hij doet hierbij recht aan verschillen tussen en studenten en maakt keuzes inzichtelijk.
- De docent geeft les met ict en experimenteert met ict in de onderwijssituatie.

6 Ontwerpen van ict-rijke leerarrangementen

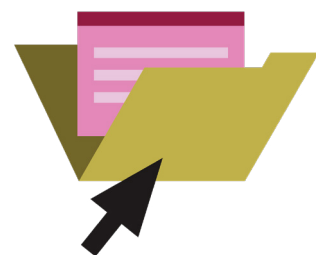
- De docent is bekwaam in het onderwijskundig ontwerpproces en het realiseren van ict-rijke onderwijssituaties.
- De docent verantwoordt en verbindt de ict-rijke onderwijssituatie aan zijn visie, pedagogische-didactische doelen en vakinhouden.

7 Evalueren van ict-rijke leerprocessen

- De docent reflecteert op het lesgeven met ict en kan leerprocessen en opbrengsten evalueren met behulp van ict.

8 Competenties om te leren en innoveren met ict

- De docent leert en werkt samen met collega's in het gebruik van ict en sociale netwerken.
- De docent is innovatief in het gebruik van ict, door zijn onderwijs zo eigentijds mogelijk vorm te geven en aan te sluiten bij de studenten.

Format voor opdracht 2 en 3

Startbekwaam

Welke competenties moet een startende docent in het mbo beheersen?

Vakbekwaam

Welke competenties kunnen/moeten tijdens de loopbaan worden ontwikkeld?

Expert

Welke competenties zijn alleen voor docenten met een expertrol van toepassing?

Format voor opdracht 2 en 3

Startbekwaam

Welke competenties moet een startende docent in het mbo beheersen?

Vakbekwaam

Welke competenties kunnen/moeten tijdens de loopbaan worden ontwikkeld?

Expert

Welke competenties zijn alleen voor docenten met een expertrol van toepassing?

De verschillende competenties om als post-its op te plakken

1

De docent begrijpt welke ict-faciliteiten tot de beschikking zijn en kan deze in een specifieke context toepassen. De consequenties voor het eigen ict-gebruik wordt overzien.

2

De docent is in staat online effectief informatie te zoeken en te vinden, de betrouwbaarheid van deze informatie te beoordelen, diverse online informatiebronnen te benutten, informatie van diverse bronnen met elkaar te vergelijken en de gevonden informatie te synthetiseren.

5

De docent maakt in onderwijs-situaties weloverwogen gebruik van ict gekoppeld aan pedagogische en didactische doelen, de inhoud, de beroepscontext en de eigen visie. Hierbij wordt recht gedaan aan verschillen tussen studenten.

1

De docent kan nieuwe ict-toepassingen selecteren en zich snel eigen maken, de docent volgt technologische ontwikkelingen actief en probeert deze nieuwe toepassingen uit.

3

De docent is zich bewust van medialisering van de samenleving: er is begrip over hoe media gemaakt worden en ziet hoe media de werkelijkheid kleuren.

6

De docent is bekwaam in het onderwijskundig ontwerpproces en het realiseren van ict-rijke onderwijssituaties.

1

De docent kan omgaan met educatieve media-omgevingen waarin apparaten, content en toepassingen op meerdere manieren met elkaar verbonden zijn of kunnen worden (zoals smartphones, tablets en sociale media).

3

De docent is zich bewust van de mogelijkheden en risico's op sociale media en gaat hier actief en kritisch mee om voor de eigen professionalisering.

5

De docent geeft les met ict en experimenteert met ict in de onderwijssituatie.

1

De docent is een actieve gebruiker van diverse nieuwe media en communiceert op professioneel vlak via diverse applicaties en sociale netwerken.

3

De docent kan sites beoordelen op betrouwbaarheid en authenticiteit en is op de hoogte van de AVG.

6

De docent verantwoordt en verbindt de ict-rijke onderwijssituatie aan de onderwijsvisie, pedagogisch-didactische doelen en vakinhouden.

De verschillende competenties om als post-its op te plakken

1

De docent creëert kwalitatief goede content met media (video, foto's, afbeeldingen, podcast) en integreert verschillende mediabronnen en technologieën.

4

De docent maakt studenten bewust van de mogelijkheden en risico's van ict-toepassingen, internet en sociale media.

7

De docent reflecteert op het lesgeven met ict en kan leerprocessen en opbrengsten evalueren met behulp van ict.

1

Computational thinking is onderdeel van het repertoire van de probleemoplossende strategieën van de docent. Hij zet ict enerzijds in om problemen te analyseren en anderzijds als (deel)oplossing in vraagstukken.

4

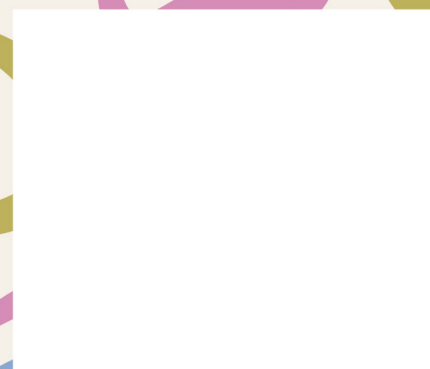
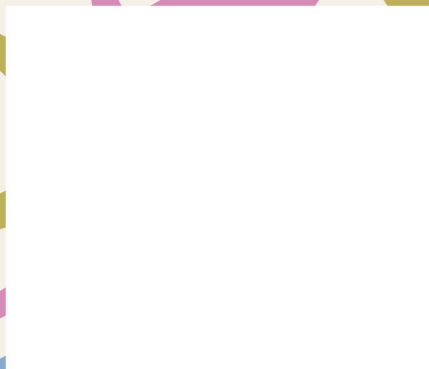
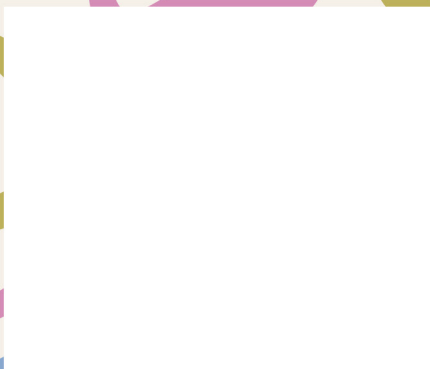
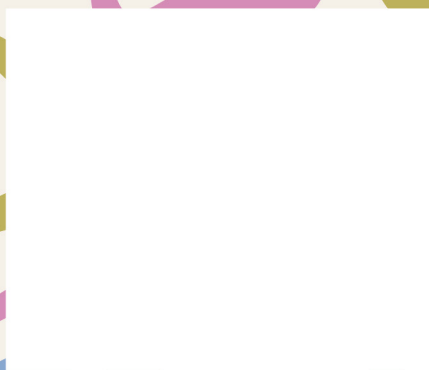
De docent begeleidt de student bij het opdoen van kennis en vaardigheden om op een weloverwogen manier gebruik te maken van ict-toepassingen, internet en sociale media ten behoeve van het leren en ontwikkelen, werken en burgerschap.

8

De docent leert en werkt samen met collega's in het gebruik van ict en gebruikt sociale netwerken.

8

De docent is innovatief in het gebruik van ict, door het onderwijs zo eigentijds mogelijk vorm te geven en aan te sluiten bij de studenten.

MBO INNOVATIECOLLEGE

Ook het MBO Innovatiecollege heeft een vertaling van de competenties naar de eigen instelling gemaakt. In de missie van het MBO Innovatiecollege spelen de volgende aspecten een rol: het opleiden van vakbekwame professionals, een cultuur van innoveren en een leven lang leren, samenwerking met het werkveld en persoonlijke groei en zelfontplooiing.

Het MBO Innovatiecollege heeft een multidisciplinaire groep samengesteld om mee te denken over de vertaling van de competenties. Die groep bestond uit dertien deelnemers: vier docenten van verschillende sectoren, drie managers, twee sectordirecteuren, twee hr-adviseurs en twee beleidsadviseurs gericht op onderwijsinnovatie. Aan de hand van de eerste drie opdrachten (zie hierboven) hebben zij samen de volgende vertaling gemaakt:

Startbekwaam

Welke competenties moet een startende docent in het mbo beheersen?

1

De docent begrijpt welke ict-faciliteiten tot de beschikking zijn en kan deze in een specifieke context toepassen. De consequenties voor het eigen ict-gebruik wordt overzien.

1

De docent kan omgaan met educatieve media-omgevingen waarin apparaten, content en toepassingen op meerdere manieren met elkaar verbonden zijn of kunnen worden (zoals smartphones, tablets en sociale media).

1

De docent kan nieuwe ict-toepassingen selecteren en zich snel eigen maken, de docent volgt technologische ontwikkelingen actief en probeert deze nieuwe toepassingen uit.

Vakbekwaam

Welke competenties kunnen/moeten tijdens de loopbaan worden ontwikkeld?

1

De docent is een actieve gebruiker van diverse nieuwe media en communiceert op professioneel vlak via diverse applicaties en sociale netwerken.

1

Computational thinking is onderdeel van het repertoire van de probleemoplossende strategieën van de docent. Hij zet ict enerzijds in om problemen te analyseren en anderzijds als (deel)oplossing in vraagstukken.

3

De docent is zich bewust van de mogelijkheden en risico's op sociale media en gaat hier actief en kritisch mee om voor de eigen professionalisering.

Expert

Welke competenties zijn alleen voor docenten met een expertrol van toepassing?

1

De docent creëert kwalitatief goede content met media (video, foto's, afbeeldingen, podcast) en integreert verschillende mediabronnen en technologieën.

6

De docent is bekwaam in het onderwijskundig ontwerpproces en het realiseren van ict-rijke onderwijssituaties.

7

De docent reflecteert op het lesgeven met ict en kan leerprocessen en opbrengsten evalueren met behulp van ict.

2

De docent is in staat online effectief informatie te zoeken en te vinden, de betrouwbaarheid van deze informatie te beoordelen, diverse online informatiebronnen te benutten, informatie van diverse bronnen met elkaar te vergelijken en de gevonden informatie te synthetiseren.

3

De docent kan sites beoordelen op betrouwbaarheid en authenticiteit en is op de hoogte van de AVG.

3

De docent is zich bewust van medialisering van de samenleving: er is begrip over hoe media gemaakt worden en ziet hoe media de werkelijkheid kleuren.

4

De docent begeleidt de student bij het opdoen van kennis en vaardigheden om op een weloverwogen manier gebruik te maken van ict-toepassingen, internet en sociale media ten behoeve van het leren en ontwikkelen, werken en burgerschap.

4

De docent maakt studenten bewust van de mogelijkheden en risico's van ict-toepassingen, internet en sociale media.

5

De docent maakt in onderwijs-situaties weloverwogen gebruik van ict gekoppeld aan pedagogische en didactische doelen, de inhoud, de beroepscontext en de eigen visie. Hierbij wordt recht gedaan aan verschillen tussen studenten.

5

De docent geeft les met ict en experimenteert met ict in de onderwijssituatie.

6

De docent verantwoordt en verbindt de ict-rijke onderwijs-situatie aan de onderwijsvisie, pedagogisch-didactische doelen en vakinhouden.

8

De docent leert en werkt samen met collega's in het gebruik van ict en gebruikt sociale netwerken.

8

De docent is innovatief in het gebruik van ict, door het onderwijs zo eigentijds mogelijk vorm te geven en aan te sluiten bij de studenten.

OPDRACHT 4

1. Welke acties zijn nodig?

- We verzamelen feedback van docenten en andere medewerkers van het college, om inzicht te krijgen in de effectiviteit en bruikbaarheid van het huidige competentieprofiel. Deze feedback evalueren we vervolgens in een werksessie met de betrokkenen, waarbij mogelijke verbeteringen aanbrengen.
- Op basis van de verkregen feedback passen we het profiel aan stellen we een definitieve versie op. Deze definitieve versie leggen we ter goedkeuring voorgelegd aan het bestuur en de ondernemingsraad.
- We ontwikkelen ondersteunende materialen, zoals handleidingen, lesplannen en trainingsprogramma's, die docenten helpen om de vereiste ict-competenties te ontwikkelen. Dit doen we samen met onze interne academie.
- We stellen een gedetailleerd implementatieplan op dat beschrijft hoe we het competentieprofiel stapsgewijs in de school invoeren.
- Om ervoor te zorgen dat docenten voldoen aan de eisen van het nieuwe competentieprofiel, organiseren we trainingen en bieden we coaching en begeleiding aan tijdens het hele leerproces. Dit doen we samen met onze interne academie en de i-coaches.

2. Welke middelen en ondersteuning zijn vereist?

- **Personeel:** we maken gebruik van de expertise van de i-coaches eventueel aangevuld met (interne of externe) deskundigen om het proces te ondersteunen.
- **Financiën:** we maken budget vrij voor de benodigde trainingen, de ontwikkeling van materialen en eventuele externe expertise.
- **Tijd:** in de jaarplanning maken we tijd

vrij voor docenten om individueel of als team deel te nemen aan training en ontwikkelingsactiviteiten. Daarnaast zetten we in op informele leeractiviteiten die door i-coach aangeboden kunnen worden.

3. Wie is verantwoordelijk voor wat?

- We stellen een projectleider aan die het hele proces coördineert en ervoor zorgt dat deadlines worden gehaald.
- De docententeams zijn actief betrokken bij de feedback, evaluatie en implementatie van het profiel.
- De i-coaches zijn verantwoordelijk voor het geven van trainingen en het bieden van begeleiding aan docenten.
- De directie keurt de definitieve versie van het profiel goed en houdt toezicht op de implementatie.

4. Wat is de tijdslijn?

- **Maand 1-2:** we verzamelen feedback en organiseren werksessies om deze te evalueren.
- **Maand 3:** we stellen de definitieve versie van het profiel vast en leggen het ter goedkeuring voor aan de directie.
- **Maand 4-5:** we ontwikkelen ondersteunende materialen.
- **Maand 6-7:** we organiseren trainingen en scholingen voor docenten.
- **Maand 8:** we starten met de implementatie van het profiel in de school.
- **Maand 9-12:** we monitoren en evalueren het plan en passen het waar nodig aan.

Wil je nog een ander voorbeeld zien? Het practoraat Mediawijsheid heeft een eigen vertaling gemaakt gericht op de mediawijze docent: [competentieprofiel-van-de-digitaal-vaardige-mbo-docent.pdf](https://www.mbomediawijs.nl/competentieprofiel-van-de-digitaal-vaardige-mbo-docent.pdf) (mbomediawijs.nl)

